

TANÍTÓK LAPJA

TANÜGYI ÉS GAZDASÁGI UJSÁG

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 160 L, Félévre 80 L,

Negyedévre 40 L.

***** Egyes szám ára 7 Lcu. *****

Felelős szerkesztő és kiadó:

GYERKES MIHÁLY

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Sir. Mihailu Uiteaz (Király-u.) 3.

Megjelenik két hetenként.

Hirdetések díja soronként 6 Lcu.

Küzdelem a létért.

A kisebbségi nemzetekhez tartozó tisztviselők, tanítók *román nyelvű vizsgái* tartják most lekötve minden figyelmünket, izgalomban összes idegszálainkat. Mert ezen, a nyár végén kiállandó vizsgák sikerétől függ állásuk további megtarthatása, vagy pedig kenyérkereső foglalkozásukból való elbocsátásuk.

Ifjabb és idősebb egyének egyaránt hajtogatják, hogy ezen nagy feladat megoldása lehetetlen, erre ők képtelenek. Valóban, a lehetetlenség látszata fenn is áll. Egy, még nem ismert nyelv megtanulása magárahagyottan, senkinek sem megy könnyen, és a nagy utvesztőben egy vezércsillag nélkül bolyongva, mindenki reményét veszti és csüggedten néz a közeledő megsemmisülés jövőjébe.

Az új államalakulat kívánalma, politikai követelménye közalkalmazottaitól: az állam nyelvének birása. Állami érdekek deklarálják ezt, az országvezetésre vállalkozott egyének kara; s észrevételezés nélkül meg is hajolunk előtte. A nagy kívánság végrehajtásánál azonban, minthogy, nem a kivitel módozatai, de csupán a végeredmény számbavételei kerülnek elő: van némi észrevételünk.

S itt van ugyanis az a rettentő gyötrellem, mely kinozza, epeszi, főleg a magyar kisebbségi tanítókat; mert ő nekik jóval többet kell tudniuk, mint más tisztviselőknek, hiszen az iskolában is mindennap tanítaniok kell. S midőn esztendőök óta gyötrődünk ugyszolva eredmény nélkül, megállapítjuk, hogy a román nyelv elsajátításának módozataira nézve, egyetlen alapvető gondolat nem ébredt, intézkedés nem tétetett.

Azok a nyári 6 hetes tanfolyamok, amelyek egyes tanítóképzőkben tartatnak, a rend-

szertelenség és módszertelenség miatt, a teljes eredménytelenségbe fulladnak bele.

Először is egy évi fárasztó munka után, a nyár rettentő hőségében újabb és terhelőbb munkába álló tanárikar, egy-két hét multán ambícióját és energiáját vesztve: várja a tanfolyam végét, mert látja, hogy eredményt nem érhet el. Oka pedig ennek elsősorban a nagy tömeg, amellyel foglalkoznia kell 40—80 ember egy teremben és tárgykörben. Ennek még előadni is lehetetlen, nemhogy őket tanítani lehessen. A nagy hőség, melyet a nyártól nem lehet elválasztani, szintén nagy akadályozója a tanulás sikerének. A gyöngye ellátás, mely miatt a tanulási kedv állandóan hanyatlik, ugyancsak nem kis mértékű kerékkötője a nyelvbéli siker megnyerésének. Végül pedig még egy lényeges körülményt, mint akadályt említünk fel, azt, hogy nincsen kivel gyakorolni a nyelvbéli elméleti tudást. Nyelvet ugyanis nem lehet elméletileg megtanulni. Ezzel csak a constructioját ismerjük meg és tanuljuk helyesen kezelni, de gondolatainkat élő beszéddel kifejezni, csak is a beszéd állandó gyakorlásával lehetséges. S ha még felemlítjük azon körülményt, hogy a tanulás segéd-eszközéül használt román-magyar könyvek igen gyarló módszertani feldolgozással készültek: rámutattunk azon főbb fogyatkozásokra, amelyek a nyelvbéli készség sikerének bizonyos gátlói, nehéz akadályai. Ugy, hogy szinte azt mondhatjuk: nagy kár azért a rengeteg pénzért, amit az állam e tanfolyamoknál elkölt, mert a rendszertelenség és kigondolatlanság miatt az csak pazarlásba megy, de a várt eredményt a világot sem hozza meg.

Egy ankét, egy bizottság, ha előkészítette volna e tanfolyamok rendezését s gondoskodott volna mindenről, ami által annak sikerét biztosítja; a rendszeresség és pontos kidolgo-

záshoz szükséges eszközök rendelkezésre bocsátásával, aztán: évről-évre minden bizonnal több sikerét is látnók fáradozásainknak, költségeinknek. De ezuttal minden elmaradt újból.

Segítsünk hát magunkon úgy, ahogy lehet. Igyekeztek mindenki maga mellé szerezni egy intelligentiával rendelkező és irodalmi nyelven beszélő *instruktort*, ennek segítségével 6 hét alatt többet tanul, mint a tanfolyami előadások hallgatásával. Az összes más nehézségek személyenkénti leküzdésével, mindenki a nyelvgyakorlásra vesse főfigyelmét, de a nyelv szerkezetének nyelvtani alapon való állandó tanulásával és a szókincsének naponkénti gyakorlásával: a studiumok megtanulása is hamar és biztos sikerrel fog menni. Így a nagy küzdelemnek mégis lesz eredménye.

Gyermes Mihály.

Az új törvény.

A népoktatás rendezéséről szóló új törvényt az országgyűlés két háza letárgyalta, s így az, Ő felsége által szentesítve, a hivatalos lapban megjelent, tehát életbelépő törvény már.

Nagy remények, nehéz aggodalmak letéteményese ezen népiskolai törvény. Reményeké abból a szempontból, hogy a népiskolai oktatást modern alapon, a törvény tekintélyes szigorával akarja rendezni. Ehez kötelességtudó tanítói kar és a beiskolázást, iskolafenntartást érvényre emelő községi előljáróság szükséges így a törvény nyomtatott betűi, az életbe való megelégedést, egy ország kulturhaladását jelentik.

A nehéz aggodalmak ránk kisebbségi magyar tanítókra és magyar tanítványainkra néznek: Ugyanis e törvénynek egyetlen szakasza nem biztosítja a magyar, illetve kisebbségi nyelvünkön való oktatást, a magyar nyelvnek a tantárgyak sorozatába történő felvételét. Így az, a tanuló bizonyítványban nem is szerepel; az abszolváló vizsgán, ha számba is vétetett még most, de a vizsgázás eredményének megállapításánál az ebből nyert osztályzati szám már most sem ponderabilis tényező.

A miniszterelnök ur és miniszteri kísérete e hó 6-án Odorheiu-Széketudvarhely városában tett politikai látogatása alkalmával, lapunk felelős szerkesztője beadott kérvényben rámutatott ezen körülményre s bizva reménykedünk, hogy legalább a végrehajtási utasításban intézkedés történik, a magyar nyelvnek a magyar kisebbségi népiskolák tantárgyai közé való felvétele és minden osztályozásnál számbavétele tekintetében. A reményhez némi valószínűségi alapot nyújt azon jóakaratu körülmény, hogy *Bratiann Jonel* miniszterelnök ur távozása alkalmával, hátrahagyta a vármegye

prefectjének: hívjon össze sürgősen értekezletet az oktatásügy képviselőiből, s vegyék bírálat alá az új népoktatási törvényt és tegyék meg észrevévéseiket a magyarság kívánalmainak kifejezésével, s ezt azonnal terjesszék eléje.

A magyar kisebbségi iskolákban az elrendelt román nyelvű tanítást: a román nyelv (írás, olvasás, beszéd); földrajz, történelem, alkotmánytan tantárgyak keretében vesszük, minden észrevetelés nélkül teljes tehetségeink szerint; azonban kisebbségi nyelvünknek a tantárgyak sorozatába való felvételét, a rendtartási hivatalos nyomtatványoknak ezen kiegészítés szerinti összeállítását, minden érdekeink összegezésével: kérelmezzük. Most, ha e felett hallgatólagosan napirendre térünk: kisebbségi magyar nyelvünk nemcsak az osztályozásból, de jövőre talán már a tantárgyképpen való tanítás lehetőségéből is kiesik. Hiszen nem kell más ennek a védtelenül és tömörülés nélkül szétszórtan élő, erőtelen magyar kisebbségi tanítóikar-nak: csupán egy tankerületi főgazgatósági rendelet és végérvényesen ki van végezve az iskolánkban a magyar nyelv, mint tantárgy, s nem lesz többé magyar írás, olvasás és nyelvtani ismetszerzés, hanem egyedül a beszéd marad meg közvetítő gyanánt a magyarul tanítandó tárgyakhoz. Ekkora lemondást a törvény nem kíván, mi azonban ennek figyelembevételét kérelmezzük, nemcsak azon szempontból, hogy magyar nyelvű oktatásunk érvényesülést nyerjen, de minden eshetőséggel szemben, törvényes intézkedés álljon előttünk: amikor a magyar nyelvvel kapcsolatos tantárgyakat tanítjuk; amikor az évi tanórarendjeinket összeállítjuk; s amikor az egyes osztályaink tanítandó anyagát feldolgozzuk.

Bizalommal és reménységgel vagyunk, hogy ebbeli kérelmezésünk figyelembevételét s jövőre nemcsak az ellenőrző hatóságok elnézni figyelmessége alapján, de ellenőrzendő tantárgyképpen és jogszerint is tanítani fogjuk: a magyar nyelvet s annak, az osztályozásánál számbeli eredményét, kétségbevonhatatlan megilletéssel be is vesszük a tantárgyak sorozatába.

Míg e körülményt nem látjuk intézményesen biztosítva, az új népiskolai törvény révén: mindig aggodalomban él lelkünk, bármennyire reméljük is az intenzivebb kulturfejlődést. Kérelmünk végcélja, hogy magyar nyelvünk ki ne essék az iskolából és ki ne maradjon végképen a tantárgyak sorából. Mert ezidő szerint az ut, nem messze áll ettől.

A néprajzi gyűjtés módjairól.

Írta: Oroz Endre.

Az elmondottak után hátra volna még a néprajzi anyag felgyűjtésének mikéntjéről szólni, vagyis: hogyan kell a gyűjtést eszközölni? E fejezet titkainak alapos ismerete nagyban fog hozzájárulni gyűjtési munkánk eredményessé tételéhez. A gyűjtőnek mindenek előtt tisztában kell lennie azzal, hogy milyen irányban vagy minő céllal szándékozik gyűjteni. A gyűjtés tárgya szerint lehet ugyanis ösfoglalkozási, földművelési, gazdasági,

népipari, iparművészeti, ruházati, keramikai stb. gyűjteményeket tervezni. Esetleg kisebb körre szorítkozó vidékek, pl. a Székelyföld, Barcaság, Mezőség, Szilágy-ság, Nyírség, Bánság, néprajzának felkutatására is vállalkozhatunk. Lehet valamelyik erdélyi népfajnak, mint a magyarnak, székelynek, szásznak, romának, cigánynak néprajzilag fontos tárgyait csoportosítani. Még kisebb körre is szorítható a gyűjtés: pl. Kalotaszeg magyar iparművészete, a Mezőség román pásztorélete, vagy a Barcaság szász keramikája. Mentől szűkebb területre, kevesebb népfajra és foglalkozási ágra korlátozzuk a gyűjtés terjedelmét, annál könnyebb a gyűjtés és annál teljesebb a gyűjtemény. Ha csak itt-ott helyenként kapkodva az éppen elének kerülő tárgyakat gyűjtjük össze, ezt *alkalmi (accessorius) gyűjtésnek* mondjuk, ellenben, ha egy helyet, falut vagy tanyát házról-házra járva, alaposan felgyűjtünk, akkor ezt *rendszeres (systematikus) gyűjtésnek* nevezzük. Hogy a gyűjtésnek ezen két módja közül melyiket alkalmazzuk, az a rendelkezésre álló idő- és pénz kérdésen fordul meg.

Gyűjtésre mindenekelőtt a megfelelő időt kell kiválasztani, mert a nép gazdasági elfoglaltságakor rendszeren lakatra zárt ajtókat fogunk találni, ellenben a mezői botakarítás utáni késő ősszel és enyhébb téli napokon, midőn otthon találjuk őket, lehet eredményes naprajzi razziákat tartani. Gyűjtő kirándulásainkra fel kell szerelnünk magunkat a legszükségesebb kellékekkel, aminők: egy összevarrt notesz, 2—3 írón, radirgummi, centiméter, zsineg, csomagoló papir, zsebkés, zsebbóra, apró pénz, dohány és szivar, mint amelyeket különösen a falun kívül élő pásztorok, mezői vagy tanyai emberek a pénznél is szívesebben fogadnak apróbb néprajzi tárgyak átengedésénél. Mondanom sem kellene, hogy aki ért a fotografálásához, az el ne mulassza a fényképező gépet is minden utjában magával hordani. A gyűjtött apróbb tárgyak eltevésére igen jó szolgálatot tesz egy nagyobb tarisznya vagy hátizsák, míg a nagyobb tárgyakat hazamenetelünkig a faluban valahol egy gyűjtő állomáson koncentrálnuk. Nagy könnyebb-ségünkre szolgál, ha még 1—2 nagyobb fiu is velünk van a kiránduláson, akik a tárgyak elrakogatásánál segédkeznek, míg mi kérdezzük, folyton jegyzünk s kivált éber figyelemmel hallgatjuk emberünk minden szavát, a ki rendszeren bőbeszédűséggel, gyermekkoráig visszatekintve magyarázza el nekünk a tárgyakra vonatkozó tudnivalókat. — Mivelhogy a gyűjtőnek okvetlenül a padlásán kamrában, vasas ládában s más pókhálós és poros lomok közt kell kutatnia, ajánlatos, hogy ilyen utra bő, kényelmes és a lehető legegyszerűbb ruháját öltse magára, a mely munkájában ne akadályozza. Ethnografusnak arra is figyelemmel kell lennie, hogy ócska rongyos papírpénzzel el ne induljon az utra, mert sok kellemetlensége lesz a vásár közben, ellenben gyorsan megy a vétel, ha vadonat új aprópénzt adhat a népnek. Beszélgetésünket lehetőleg gazdasági vagy más különböző dolgokon kezdjük meg, hogy kivált a gyűjtőre nézve idegen falvak lakóinak bizalmát ezzel is megnyerni igyekezzünk s ebbeli mun-

kánk számára minél közlékenyebbé tegyük. Néprajzi gyűjtéseknél nem annyira kérdezzétni kell a különféle tárgyak iránt, mert erre könnyen azt a választ kapjuk, hogy »nincsen«, hanem inkább átvizsgáljuk a házat és mellékhelyiségeit a házigazda kíséretében s így olyan tárgyakat is fogunk találni, amelyekre még magunk sem gondoltunk, vagy egyáltalában nem is képzeltünk el, hogy ilyenre is akadhatunk. Egy másik igen fontos tudnivaló, hogy mindig eredeti néprajzi tárgyakat kell gyűjteni, t. i. amit a nép a saját maga részére készít anélkül, hogy arra gondolna, hogy tőle azt muzeumi célokra megfogják venni, mert ez utóbbi tudatában remekeitni akar s így nem az élet valóságát, hanem a néprajz reálításával ellenkező tárgyat fogunk kapni. Még nagyobb hiba az, ha valaki a néprajzi tárgyakat megrendelésre készítteti, hogy ilyként érdekes holmikhoz jusson, ami egyenesen a néprajzi igazság célzatos feladása, holott kevés utánjárással már régebben meglevő darabokat szerezhette. Mivel a nép hamar hajlandó új néprajzi tárgyakat csinálni a régié helyett, első és főszempont a gyűjtésnél a való igazság, ezért tehát nem megrendelésre készült, hanem mindig régi, ócska tárgyakat kell megszerezni. Ezek lehetőleg ép darabok legyenek, hiányos vagy csonka példányt csak akkor vegyünk, ha valami ritka tárgyról van szó, melynek párja alig akadna.

Néprajzi tárgyakat mindig csak első kézből, a néptől vagy attól a kisiparostól szerezzünk, amelynek tárgyi készleteit célbavettük. A közvetítő műkereskedők célja nem a tudomány érdekeinek megvédése, s ezért a pénzszerzés lelketlenségében, ha a gyűjtőben tapasztalatlan látnak, mit pedig kelletlenül hamarabb képesek felfedezni, a tőlük szerzett tárgyak tekintetében a gyűjtőt a legtöbb esetben félrevezethetik. Elsősorban a veszendő tárgyakat kell gyűjteni és megmenteni az elkallódástól, veszendő minden, ami régi, ami már kiment a használatból. Különösen a „kihalt tárgyak“ és az u. n. „utolsó példányok“ fontosak; ezek a legértékesebb ritkaságok. A még élő „használati tárgyak“ csoportjában is lehetnek egymástól elűtő alakok, ezekből tehát feltétlenül u. n. „stypológiai sorozatot“ kell összeállítanunk. — Ruhakivitelek beszerzésénél tanácsos előbb megfigyelni az illető falu típusait s csak azután gyűjteni a legjellemzőbb darabokból. — A nagyobb és értékesebb tárgyakról, melyeket meg nem szerezhethetünk, valamint az ingatlan épületekről fényképet vagy rajzot készítenek, esetleg »miniatur« utánzatban állítjuk elő az illető tárgy mesterével. Az ilyen kisebbített utánzatok alapkélléke a tökéletes hűség és megbízhatóság kell legyen. Aki bármely oknál fogva tárgyakat természetben gyűjteni nem tud, de a rajzot kezelni tudja, az lelket gyönyörködtetőbb és hálásabb feladatot nem végezhet, mintha évek során át a néprajzi tárgyakat időnként legalább papírszelvényekre lerajzolgatja és majd vagy falunként, vagy foglalkozási csoportok szerint 1-2 albumba állítja össze. Egy ilyen rajzgyűjtemény az illető falunak egy kis néprajzi muzeuma pótlásául szolgálhat. Köztudomásu, hogy a néhai Téglás István tanfelügyelő buzgalma a Hátszegvidék és Szeben megye

népművészetének virágaiból minő értékes két színes album — kötetet állított össze, amelyek az 1885-ki budapesti országos kiállítás látogatóinak tetszését annyira megnyerték, hogy valamelyik látogató a házi ipari osztály asztalára helyezett köteteket magához is vette s azóta is csak egyik kötet került vissza antiquariusi uton a Magyar Néprajzi Muz. könyvtárába. Egy jól rajzoló tanító tehát ambíciójának ébrentartásával nagybecsű könyvtári művet rajzolhat össze falusi működése unalmasnak minősített színhelyén, amelyet más úgy meg sem csinálhat, mint az állandóan falun lakó tanító. Ha egyazon tárgyból két drb. is kerül birtokunkba, az egyiket *cseveanyagként* értékesíthetjük.

A tárgyak gyűjtésével egyazon időben és helyen rögtön — egy már otthon előre elkészített, egyenlő nagyságu és formájú papírból cédulát írunk, amely a *cédulakatalogus* alapjátul fog szolgálni. E cédulákra minden egyes tárgynál fel kell jegyezni a következő adatokat. 1. A tárgy népies neve. 2. Részzeinek elnevezései. 3. Anyaga. 4. Rendeltetése. 5. Milyen nemzetiségű ember készítette és használta? 6. Mi a használó ember foglalkozása? 7. A gyűjtés helye. (Fal, várm.) 8. A gyűjtés ideje. (Év, hó, nap). 9. Beszerzési ára. 10. Egyéb feljegyzés. A megszerzett tárgytól nem kell sajnálni minél több pontos adat feljegyzését, mert ezek a cédulák a tárgyak nacionáljét tartalmazzák s ezeknek keresztlevelét képezik, amely nélkülözhetetlen tudnivalók feljegyzése nélkül vágzett gyűjtés komoly, tudományos értéket nem is képviselhet. A 10 ik számú rovatban feltüntetjük: a használati tárgy, utolsó példány, kihalt tárgy és mondva csinált jelleget; kikérdezzük a tárgy használata és kezelése módjának mikéntjét és pontosan feljegyezzük a *mester szótár* népies elnevezéseit.

A gyűjtő-utakról hazahozott tárgyakat portól, sártól megtakarítva, megszámozzuk a gyűjtés sorrendjében s a kapott számokat a megfelelő katalogus cédulákra is rávezetjük. Ezek alapján készül majd a bekötött leltár is, amelynek rovatai ezek lesznek. 1. Leltári szám. 2. A tárgy neve és rendeltetése. 3. A gyűjtés helye. 4. A hasonló ember nemzetisége és foglalkozása. 5. Gyűjtési idő. 6. Értéke. 7. Vegyes jegyzetek. A tárgyakat kezdetben egy egérmentes, lakattal zárható ládában raktározzuk el s a gyűjtés folytatásával a ládákat is szaporítjuk. Mikor pedig pár százra emelkedett a tárgyak száma, egy kis muzeumi kiállításához is hozzáfoghatunk, amit egy 4+5 m. területű kisebb szoba fehérre meszelt falain levél deszka táblákra erősítve kevés költséggel és fáradsággal eszközölhetünk.

Amerika átrepülése. *Manghan* amerikai repülő hadnagy *Newyorkból* elindulva huszonegy óra és negyvennyolc perc alatt Amerika nyugati partján *San Franciskóban* szállt le. Ezen időben benne van az utközben pihenőben töltött idő is. A bravuros repülő tisztet leszállásakor melegen ünnepelték páratlan teljesítményéért.

Iskolai tanulmányi kirándulások.

Írta: Tulogdy János.

(Folytatás).

V. Cluj-Kolozsvár—Chepet-Köpec—Bod-Botfalva—Braşov-Brassó—Râşnov-Rozsnyó—Bran-Töröcsvár—(Piatra-Craului Bucegi)—Satulung-Hétfalu—St. Gheorghe-Sepsiszentgyörgy—Vâlcel-Előpatak—Zagon-Zágon—Chiurus-Csomakörös—Covaşna-Kovászna—Târgu-Săcusc-Közdivásárhely—(Breţcu-Bereck—Ojtozisozoros)—Turia-Torja—Bálványosfürdő—Tusnad-Tusnád—Mercuria-Ciuc-Csikszereda—Homorod-Homoród—(Hargita)—Odorheiu-Udvarhely—Cluj-Kolozsvár.

VI. Cluj-Kolozsvár—Vinţul de jos-Alvinc—Sălişte-Szelistye—Sibiu-Nagyszeben—Ocna Sibiului-Vizakna—Turnu Rosu-Vöröstoronyi szoros—Porumbac-Porumbák—(Negoi!)—Făgăras-Fogaras—Cohalm-Kőhalom—Ferihağ-Fehéregyháza—Sighişoara-Segesvár—Ibasfalău-Erzsébetváros—Mediaş-Medgyes—Bazna-Bázna—Mediaş-Medgyes—Cluj-Kolozsvár.

VII. Cluj-Kolozsvár—Orăştie-Szászváros—Pischi-Piski—Deva-Déva—Hunedoara-Vajdahunyad—Ghelar-Gyalár—Haşeg-Hátszeg—(Sarmisegetuza)—(Retezatu!) Petroseni-Petrozsény—Surduc-Szurduk—(Paring!)—Cluj-Kolozsvár.

VIII. Cluj-Kolozsvár—Turda-Torda—Aranyosszék—(Alsó-, Felső Szentmihályfalva, Sinfalva, Várfalva)—Vidoin-Vidály—Aklos—(Runki-szoros)—Aklos—Podşaga—(Időszakos forrás, Bedellői csepkőbarlang, Ponori buyópatak)—Selciovă-Szolcsva—Ofenbaia-Aranyosbánya—Muncsal—Rosia de Munte-Verespatak—Abrudbánya—Zlatna-Zalatna—Alba-Julia-Gyulafehérvár—Cluj-Kolozsvár.

Ez a kirándulás 3 kisebb kirándulásra is felosztható: I. Cluj-Kolozsvár—Aranyosszék—Cluj-Kolozsvár; II. Cluj-Kolozsvár—Vidály—Ofenbaia—Cluj-Kolozsvár; III. Cluj-Kolozsvár—Rosia de Munte—Alba-Julia—Cluj-kolozsvár.

Folyt. köv.

HIREK.

Tanév végén. Bezárultak az iskolák osztályaink ajtajai; a tudományok csarnokai árván magukban állanak. Csak az itodát kezelő igazgatók látogatnak fel, hogy a tanévvégi írásbeli munkákat befejezzék; aztán az osztályozási naplókat is pihenőre tegyék. Mielőtt bucsut mondanánk a lezajlott 1923/24. tanévnek, s emiékét is pihenni hagynók, nem térhetünk felette egy könnyen napirendre, hiszen nem közönséges, de nagyon nevezetes iskolai esztendő vala. Ezzel kezdődött ugyanis a kisebbségi nemzetek részére fenntartott áll. el. iskolákban a román nyelv bevezetése, tantermenként napi két órán át, a kisebbségi felekezeti iskolákban pedig a második félévvel kezdődőleg. Nem jött ezen intézkedés meglepetésszerűen, hiszen az előzményekből mindenki

biztosan következtette, hogy a román nyelv tanítása bevezetetik a kisebbségi iskolákba is. A véghezvitel azonban a bizonytalanság hajóján ingott-bingott állandóan. E miatt természetesen az évvégi eredmények is az össze-visszaság képét mutatták. Az inspektorok, iskolafelügyelők intézménye megszületett még a népoktatásügy rendezése előtt, akik akarva nem akarva kellett iskolát látogassanak, mert ez volt egyetlen munkamezőjük, s így állandóan kontrollrozták azokat az állami és felekezeti iskolákat, amelyek maguk sem tudták, hogy mit és milyen mértékben tanítsanak. A népoktatási törvények és rendeletek *Colectiunea*-ja egységesítőképpen kiadott az erdélyi iskolák számára is irányadóul, a román nyelvet illető rendelettel együtt, s ezek teremtették azt a helyzetet — végrehajtási utasítás nélkül — hogy a tanítók, a módszertani lehetőségekre helyezkedve, egymás között vitatkoztak a felett, hogy mit akar és milyen mértékben akarja a közoktatási kormányzat: a román nyelv és rokon tantárgyainak román nyelven való oktatása bevezetését. Az inspektorok és iskolafelügyelők természetesen, a hivatali tekintélyből kifolyólag is másképpen magyarázták és követelték, mint a tanítók azt kitervezték. A végeredmény, csaknem az egész vonalon »nem kielégítő.« Természetesen ez olyan tágfogalom, amely iskolánként és vizsgáztató egyénenként másképpen alakul. Hiszen a számbavételnek annyi jelensége tolu előtörbe, hogy voltaképpen az elmúlt tanévben csupán kezdő és nem számottevő eredményről beszélhetünk. Így és e miatt a tanévégi megállapítások eredményei, igen kevés helyen ütötték a mértéket. A jövőre szóló előkészülés már most utjára indul. A tanítók tanulják a nyelvet; a közoktatásügyi kormányzat sürgősen készíti az utasításokat, s így a jobb felkészülés, biztosabb iránykejelölés, a jövő tanév végére több és jobb eredmény megnyerését helyezik kilitásba. Ebben a reményben nézünk elébe az elkövetkező új tanévnek.

A végrehajtási utasítás. A jövő szeptemberre elfoglalja helyét a most szentesített új népiskolai törvény. Annak alkalmazása és minden pontjában helyesen leendő végrehajtása érdekében, a szükséges utasításokat most készíti a kulturminiszterium. Julius hó első napjaiba, ebben való tanácskozásra hívta egybe a miniszter az ország inspektorait és tanfelügyelőit. Az utasítás alapelveinek kijelölésével most már, a részletes megszövegezés következik, amely végérvényű megvitatás végett, az augusztus hó végén Brassóban tartandó értekezletnek lesz a teendője. A jó végrehajtási utasítás adja a törvénynek az életbe való begyökerezését, azért nagy érdeklődéssel nézünk a törvénynek az utasítás révén leendő utjára indítása elé.

Az új tanterv. A népiskolai új törvény magával hozza a tanulmányi rész kidolgozását is. A törvény végrehajtási utasítása jó részben a közigazgatási eljárással foglalkozik, a tanulmányi végrehajtást a tanterv kell hozza. Ennek azonban szoros kontaktusban kell álljon a közigazgatási elrendezettséggel. Épen azért a Bukarestben anketezett tanfelügyelői karnak az volt a kialakult véleménye, hogy előbb az iskolák

elrendezése, az administratio kerüljön végérvényű elintézésre, s csak ennek utmutatásai szerint jöjjön majd érvényesítésre a tanítandó anyag didaktikai és pedagógiai feldogozása. Így, ezen utasításból öszire, valószínűleg csak az I-ső oszt. tanterve készül el, a többi osztályok tanulmányi utasításai csak a tanév folyamán nyerne befejezést és esetlegesen foganatasírást.

Revidiálják a oomitetül șoolar szabályzatát. Egy rendeletörvényvel (*decret lege*) életrehivta a kulturminiszter a községi iskolabizottságokat, a helység állami elemi iskolái anyagi ügyeinek gondozása és ellátása végott. A bizottságok működése rendén sok mindenféle kiegészítésre szoruló momentum fordult elő, azért a kulturminiszter ezen iskola bizottságoknak, vagyis iskolákat fenntartó szervezeteknek új törvényvel való ellátását vette tervbe. Ezen ujonnan való szervezés összefügg szoroson az életbelépő népiskolai új törvényvel is. Az anyagi ügyek rendezésében az autómónia felé való törekvés és a tanítónak, illetve igazgztónak mélyebb befolyása, az általános óhajtas.

Pályázat falusi szindarabra. Az Erdélyi Irodalmi Társaság dr. *Jakabffy* Elemér adómánya alapján, olyan egy felvonásos bohózat, vagy vigjáték megírására hirdet pályázatot, amelyik falusi mükedvelők által, falusi szinpadokon előadható. Jutalma 1000 L. Pályázati határidő október hó 15.

Áthelyezett törvényszéki elnök. *Praporgescu* kolozsvári törvényszéki elnököt az igazságügy-miniszter Nagyszebenbe helyezte át. Egyik főoka ezen áthelyezésnek: a Fränkel-Moldován-téle választott bíróságban az elnöki szék elfogadása, ahol 400 ezer leu tiszteletdíjat számított fel. Szép kis összeg, de az nem szép, hogy a bíróság embereit is kikezdetta a megközelíthetőség romboló fekélye. Ők az erkölcsi élet és az igazság legfőbb őrei, mi lesz e társadalmi életből, ha már ezt a tartó oszlopot is kikezdeheti a pusztulás feltartóztatlan betegsége.

Megsemmisített törvény. A „*Curtea de Casatie*“ legfelsőbb semmitőszék a pénzügyminiszternek megsemmisítette egyik egy szakaszos törvényét, amelyben kimondatta az országgyűléssel 1924. febr. 27-én, hogy mindaddig, mig az új nyugdíj törvény elkészül, a nyugdíj jogosultak csak előleget kaphassanak. A semmitőszék tanácsa kimondotta, hogy e törvény alkotmányellenes s utasította a miniszteriumot, hogy az erdélyi volt kormányzótanács volt tisztviselőinek nyugdíjgyét az erdélyi törvények értelmében likvidálja. Ezzel természetesen megnyílt az utja, hogy az ideiglenesen nyugdíj előleggel ellátott tanítók is kérelmezzék az őket megillető nyugdíjukat.

Oroszország nincs többé. Az orosz postaigazgatóság közli, hogy Oroszország hivatalos neve nem Oroszország többé, hanem: »Union des Republiques soviétiques socialistes«, vagyis: »A szociálista szovjetköztársaság uniója«, rövidítve U. R. S. S. Ennélfogva az Oroszországba küldött levelek borítékára célszerű lesz ezután ezt a négy betűt írni, aminthogy a postagazgatóság Franciaországban már el is rendelte.

Megjelent a Földrajz is. A Gyerkes—Buna által készített „*Román Vizsgák Könyve*” című munkának megjelent a III. ik része: Románia földrajza is. A román-magyar nyelven írott munka a román nyelvű vizsgára készülő tanítóknak és tisztviselőknek elsődrendű tanulási eszköz a kezükben. A Román Nyelvtan az első rész; a Román Irodalom Történet a második rész és Románia Földrajza a harmadik rész. Mindenik egy kissé bővebb, mint amennyit épen a kezdő tanuló megbirna, de ha valamiben egyik-másik készülő rövidíteni akar az általa nem lényegesnek tartott részt könnyen elhagyhatja. A történelemnek is fele már ki van nyomtatva, a további részei szintén hamarosan készen lesznek és az alkotmánytannal együtt postán el fognak küldetni a megrendelőknek.

Esik a lei. Nap-nap után hozzák az ujságok a szomorú hírt: esik a lei, nő a drágaság. A lei esésének arányában kellene nőjön, a drágaság, csak hogy a drágaság aránytan mohó léptekkel nő fölfelé. A tisztviselői és tanítói fizetések pedig állanak egy helyben. Mert hiába, a *Lalescu-görbéjét* nem nevezhetjük fizetés javításnak, csupán némi kis pótlásnak, mely alig több, mint egy csöpp víz a tengerben. A lei zuhanását különben a külföld indította meg, az új bányatörvény (az általajnationalizálása); továbbá az erőforrások igénybevétele és a vállalatok comercializálásáról szóló törvényjavaslatok megszavazásáért. Természetesen ilyenkor mindenki panaszkodik, hogy nagy vesztesége van a lei esése miatt. Mi azonban hisszük, hogy némelyek mégis üzleti hasznot látnak ezen veszteségből.

Készülő új törvények. A közoktatásügyi miniszter az ősszel megnyíló országgyűlés elé terjeszti a felekezeti népiskolák új törvénytervezetét és a közép-foku oktatásról szóló törvénytervezetét. Ezen törvényjavaslatok elkészülte után, a minisztérium tárgyalásokat folytat az egyházi főhatóságokkal, illetve a tanügyi illetékességekkel: a javaslat helyes és az életben beváló alapszempontjainak megállapítása, illetve a kifogások meghallgatása végett.

Keresgélés. A román nyelvű vizsgákra való előkészülés foglalkoztatja most a tanítókat egy részét, a kisebbségi népek nyelvén tanítók csoportját. Keresik is szorgalmasan a segédeszközöket, hogy a román beszédbeli készséget elsajátítsák, a vizsgára szükséges penzumot megtanulhassák. E keresgélésben a tévedések és oknélküli könyvvásárlások halmazától bizony nem mindig van mentésítve az ember. Tájékozásul közöljük, hogy a Gyerkes—Buna által írt és szerkesztett: „*Román Vizsgák Könyve*” c. munka ugy a nyelvtanban, mint a vizsgán felelendő összes tananyagokban biztos utmutatást ad román-magyar nyelven. Előfizetési ára 50 L. Kiadja a Tanítók Lapja kiadóhivatala Odorheiu.

Gyakorlati iskola. A kolozsvári kereskedelmi kamara, az üzletekben kereskedést tanuló gyakornok ifjak számára kereskedelmi iskolát létesített. Tárgyai ez iskolának: a könyvelés, kereskedelmi tudomány, kereskedelmi számtan, termelésstan, román nyelv és levelezés, német nyelv és levelezés, közgazdasági földrajz

és szépírás. Tartama 3 év. Sok szép előnyt alakított ki a kamara ezen gyakorlati iskolát elvégző tanulói számára. A nemes törekvést, a kulturvágyódást csak örömmel kell mindenkinek üdvözölnie.

Román Irodalom Történet. Irta: Bitay Árpád a kolozsvári *Marianum* r. k. leányközépiskola tanára. Ára 30 L. Kiadja: a „*Providentia*” nyomdai műintézet Cluj (Calea Regele Ferdinand 64.). Minden esetre igen hasznos szolgálatot tett Bitay tanár az irodalomnak, hogy azt műfajok szerint csoportosítva ismerteti; de nagy hasznát vehetik e könyvnek a vizsgára készülő tisztviselők, a tanszemélyzet tagjai is. A kezdő készülőknél nagy nehézséget fog okozni, hogy csak román nyelven van írva, de a beszédben már haladottabb vizsgázók így is feltalálják benne a kiveendő tananyagot. Ajánljuk az érdekeltek figyelmébe ezen hasznos kis könyvet.

A „Pásztortűz”. A magyar szépirodalomnak már 10 éves szószólója, állandó harcosa a *Pásztortűz* c. folyóirat. Ha az ujságírás terén nem állunk is hátra, a szépirodalom fellendítése iránti vágyakozásunk nem mondható intenzívnek. Küzdelemmel és megerőltetett anyagi áldozathozattal tudják csak teljesíteni, a soha meg nem becsülhető nagy kultur munkát. Az új országalakulások következtében nemcsak a szépirodalom és költészet iránt érdeklődő közönség száma csökkent alá, de a lelkek vágyakozása is a széptől, a magasztostól, az ideálok termelésétől eltávolodott s az emberek jó részben csak azt nézik ma: mi az, ami hasznos és csak ez serkenti lelküket az élet összes céljai felé. Dacára azonban az ideáloktól való eltávolodásnak, a *Pásztortűz*-ben új szerkesztői: György Lajos és Gallay Domokos és a *Minerva* nyomdai műintézet előállításában, olyan szépirodalmi folyóiratot nyerünk, amelyre az erdélyi magyarság büszkeséggel tekinthet. Előfizetési ára 350 L., megjelenik kéthetenként. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Cluj, Str. Regina Maria 35, sz. Pártoljuk az irodalmat, mert ez a kuforrása minden jövőnknek, eszméink valóraváltásának.

Az igazgató ellen. A kolozsvári felsőiparis kola növendékei *Stugariu* Mihail igazgató ellen léptek fel. A sanyargatásnak, éheztetésnek és szenvedtetésnek sokféle eszközét kitalálta az igazgató a növendékek elhallgattatására. De legszomorubb világot vet, az ujságok által írt híradás, hogy husz leu napi élelmezési díjból 3 leut adott az étkezést rendező bevásárlónak a kosztoltatás rendezésére. A tíz legjobb tanuló 10—10. ezer leus ösztöndíját nem adta ki a tanulóknak, sőt 1000—1000 leut kellett fizessenek, hogy bizonyítványukat kezükhöz vehessék. Az egykori virágzó intézet így indul, avatatlan kézben, az összeomlás felé.

Új gyári részvénytársaság. Aradon a *Grundmann* és *Öri*-féle vasgyár az *Erdélyi Hitelbank* bevonásával részvénytársasággá alakult át, tízmillió leu alapítókével. Az ujonnan alakult gyárvállalat pár nappal ezelőt kapta meg működési engedélyét a kormánytól; s június 24-én tartotta meg alakuló közgyűlését. Az igazgatóságot a következőkben választották meg: Adler Andor elnök, dr. Bogdán Virgil ügyvéd, Fejér Gábor

bankigazgató, Faur iparfelügyelő (Temesvár). Grundmann Károly gyáros, dr. Miron Justin ügyvéd, Őri Zoltán gyáros, dr. Robu János főpolgármester, Petrescu Illés pénzügyi adminisztrátor, Zima Tibor országgyűlési képviselő. Az új részvénytársaság vezetésére az eddigi tulajdonosok Grundmann és Őri mellett Fülöp Béla, az Erdélyi Hitelbank titkára kapott megbízást. Ezen új alakulást azon szempontból közöltük, hogy tudomást szerezve ezen gyári vállalat bővítéséről, gyakorlati pályán érvényesülni szándékozó tanító gyermekek ide is jelentkezhessenek.

Nyári tanfolyamok tanítók számára. A közoktatásügyi miniszter a csatolt területek felekezeti és állami tanítói részére, akik nem ismerik eléggé a román nyelvet, ennek, valamint Románia földrajzának és történelmének elsajátításavégett tanfolyamot szervez Bukarestben, Craiovában, Câmpolungban, Ploestiben, Jassiban, Bărladban, Câmpulung-Bucovinei-ben, Galaşon, Temesváron, Déván, Kolozsváron, Nagyváradon, Máramaroszigeten Sepsiszentgyörgyön, Marosvásárhelyen és Szatmáron. A felvételért az illetékes kerületi felügyelőhöz kell folyamodni. A tanfolyamok július 12-én kezdődnek. A tanfolyam hallgatóinak élelmezéséről a kormány gondoskodik.

Az abszolváló vizsgák rendelete. A középiskolákban tudvalevőleg a IV-ik és VIII-ik osztályokban kell elbocsátó abszolváló vizsgát tenni. A vizsgák kezdete előtt alig egy héttel rendelte el a miniszter a kisebbségi középiskoláknak, hogy a nem román nyelven tanult tantárgyakból is a növendékeknek román nyelven kell vizsgázzanak. A főhatóságok a miniszternél intervenáltak a rendelet visszavonása érdekében, azonban a miniszter csak némi módosítást tett a rendeletben s így most az abszolváló vizsgák több-kevesebb eredménnyel, ennek utmutatásai szerint tartattak meg.

Beiratási felhívás. *Licenul de băteşi al statului.*

Állami főgymnázium — Odorhei, az alábbi felhívást adta ki. Értessük, T. Cimedet, hogy az odorheiu román tannyelvű állami főliceum f. é. szeptember havában 4 osztállyal nyílik meg és internátussal lesz egybekötve. Tandij egész évre 200 Lei. Az internátusi díjakról később fog az igazgatóság részletes tájékoztatót kibocsátani. A benntlakók részére a minisztérium 20 egész és 40 félingyenes helyet biztosított jó-élőmenetű tanulóknak, nemzetiségi különbség nélkül. A liceum első osztályába beiratkozó növendékek csak abszolváló vizsgával vehetők fel és kötelesek felvételi vizsgát is tenni (román olvasás-, számtan- és földrajzból). Az előzetes beiratkozás július 1-től július 20-ig d. e. 9—12-ig az igazgatói irodában (a volt reál-iskola helyiségében) fog megtartatni, ahol a további felvilágosításokat is megadjuk. A beiratkozás díja 20 leu és a következő okmányok szükségesek: iskolai bizonyítvány, állami anyakönyvi kivonat, újraoltási bizonyítvány. Kérjük igazgató Urat, sziveskedjék jelen értesítésünket az érdekeltek tudomására hozni azzal, hogy indokolt esetben a személyes jelentkezés helyett a levél útján történő bejelentéseket is elfogadjuk. Kiváló tisztelettel — Odorhei, 1924. június 26-án. — p. Secretar: Prof. A. Ebert. Director: Octavian M. Dobrotă.

A legszebb almákat termő hely. *Tasmania* szigete angol birtok, és Ausztráliától délre a 40 szélességi fok alatt fekszik s így már a mérsékelt égöv melegebb vidékéhez tartozik. Tasmania szigete az ausztráliai angol gyarmatok egyik legcsodásabbja. Különösen gyölcstermesztéséről híres ez a gyönyörű sziget, amelyet jogosan a világ legjobb gyümölcstermő helyének nevezhetünk. Egy tasmániai gyümölcstermelő a napokban látogatásra Európába érkezett. A hazája iránt érdeklődőknek a többek között a következőket beszélte. Egy szakavatott mezőgazda négy hektárnyi gyümölcsösrel nemcsak, hogy fényes jövedelemre tehet szert az egészségre minden tekintetben hasznos munkával, hanem még játszi könnyedséggel vagyont is gyűjthet. A leggyönyörűbb almás kerteket a Huon-Distriktben lehet találni. 20—24 hektárnál nagyobb gyümölcsösök nincsenek is. A legtöbb gyümölcsös azonban 6—12 hektárnyi. 4 hektáros gyümölcsöst már joggal vagyonnak tekinthetünk, mert egy-két és fél hektárnyi gyümölcsös is fényes megélhetést biztosít bármely család részére. Hogy a gyümölcsstermelés milyen pompásan bevált Tasmania szigetén, az alábbiak bizonyítják. Nehány esztendővel ezelőtt két skótországi kivándorló jött Tasmániába és itt a kormánytól akrenként tíz shillingért vásároltak bizonyos területet. Szorgalmasan megművelték és almafákat ültettek el. Tavaly már harmincezer shillinget kerestek kizárólag alma termesztéssel. Aki az ő négy hektárnyi gyümölcsét szakszerűen és szorgalmasan megműveli, az évenként játszva kereshet 10—12 ezer shillinget. Egyesek azonban huszezer shillinget is megkeresnek. A tasmániai alma egész Európában, de különösen Angliába igen nagy kedveltségnek örvend, úgyhogy a kereslet állandóan nagyobb, mint a kínálat. Mi nálunk is, ha értékes gyümölcsstermelést rendeznénk be, igen sok pénzt lehetne szerezni az egyes gyümölcsfajták nagyban való termelésével.

Szerkesztői üzenetek.

V. J. V. A szolgálati idő beszámítására nézve a miniszteri rendelkezés az, hogy a nyilvános iskoláknál töltött szolgálat, tekintet nélkül az iskola jellegére, a megállapításnál számbaveendő. Így tehát a felekezeti iskolánál töltött szolgálat feltétlenül beszámítandó a szolgálati évekbe, úgy a fizetési előlépésnél, mint a nyugdíjmegállapításnál egyaránt. A szolgálati időt nemcsak kinevezési, (választási) okmányokkal, de szolgálati (működési) bizonyítványokkal is igazolni kell. Ha az kiáltható román nyelven; úgy román szövegezéssel készítendő, ha pedig már előbbi keletű, úgy közjegyzői hiteles fordításban kell bemutatni az inspectoratushoz a tanfelügyelőség útján. Amennyiben a felekezeti iskolánál rendes tanítói minőségben töltött időt nem fogadnák el rendes szolgálati időnek: okvetlenül meg kell feleltetni a miniszterhez, hogy rendelje el: szolgálati éveinek a törvények és rendeletek alapján való helyes megállapítását.

Sürgetőznek. „Román Vizsgák Könyve„ című munkák I. részét a nyelvtant, II. részét a román irodalom történetet, és III-ik részét Románia földrajzát megrendelőinknek pontos címére ajánlott nyomtatványképen megküldöttük. Ha mégis eltévednek küldeményeink: csak azt tehetjük, hogy az illető megrendelőinket kérjük: a kézhez nem vett rész sürgetésére, illetőleg reclamálására. Ennek alapján a feladó vevény bemutatásával mi is megreclamáljuk küldeményünket az itteni postánál.

Levelezőnek. Abbeli óhajlását, hogy leveleire válaszoljunk: illendőségi kötelességünknek tartjuk; s ezt mindenkor meg is tettük és jövőben is e szerint fogunk cselekedni. Ám, hogy közügyi dolgokban kimerítő és vitát tartó levelezést folytassunk: ehhez már elegendő időnk nincsen. Én azt megértem, hogy Önök a határmentén, a hadizónában, még a fuvó szellőtől is remegnek, s tollat, ujságban való írás végett kezeikbe nem mernek venni: de viszont Önök is lássák be, hogy egy lapnak a szerkesztőjét; cikkeket kitevő levelezésre, egyes embernek igénybevenni, igen tulzott kívánság. Irjanak hát Önök bármely ügyben levelet, mi a privát dolgokra külön zártlevétben; az általános jellegű és a tanítói közösséget érdeklő dolgokban itt az ujságunk hasábjain fogunk válaszolni, hogy az eszméket az általános közösséggel is módunk legyen tudatni. Üdvözlettel vagyunk és várjuk ezután is javaslatait.

Könyvnyomda R. t. Odorheiu.

Megjelent és kapható: Román Vizsgák Könyve

I-ső része, a román nyelvtan;
II-ik rész a román irodalomtörténet;
III-ik rész a román földrajz.

IV. rész a történelem, alkotmánytani részek is nyomdai munkálat alatt állanak és a könyv megrendelőinek utánküldetnek.

E könyvben az állam-nyelvi vizsgákra készülő tanítók és tisztviselők, tudnivalóinak ugyszintén az abszolút vizsgák tananyagát román-magyar nyelven, kérdések és feleletek alakjában feldolgozták:

Gyerkes Mihály

áll. ig-tanító,

Buna Anna

ref. tanítónő.

Az 5 részből álló könyv ára 50 Lei, mely megrendeléskor a kiadó:

»Administrația Tanitók Lapja Odorheiu«; vagy *Soha Aladár* könyvkereskedő Odorheiu, illetőleg »Minerva« nyomdai műintézet Cluj címére előre beküldendő.

Ruhanemüt <sup>leg-
előszóiban</sup> **Hirsch Rudolf**
divatüzletében vásárolhat, Odorheiu.

Gallért mos, fényez

SCHMITZ

kelmefestő és vegyi tisztító Odorheiu.

SOHA ALADÁR

könyv-, papír-, író- és rajzszerekkereskedése,
nyomtatványraktára és könyvkötészete

ODORHEIU — SZÉKELYUDVARHELY.

Ajánl e szakmába vágó mindenféle tankönyveket, iskolai füzeteket, író- és rajzszerszereket, iskolai nyomtatványokat, stb. stb. szolid és pontos kiszolgálás mellett.

Gyerkes Mihály és Szabó János által szerkesztet

Tananyagbeosztási nyomtatványok az új tanterv és utasítások kivánalmai

szerint, román nyelvű fejcímekkel ellátva, most jelentek meg és kaphatók, egy külv 2 Lei, egy beliv (két tantárgy beírására) szintén 2 Lei előleges beküldése mellett: a *Tanítók Lapja* kiadóhivatalában és *Z. Székely János* könyvkereskedésében Odorheiu

Elemi iskolai tankönyvek, iskolai
: térképek és nyomtatványok :
kaphatók a

Minerva R.-T.-nál
Cluj-Kolozsvár, Str. Reg. Maria 1.

Legtöbb sikerrel hirdethet: a

„Tanítók Lapja“

tanügyi ujságban.

Megjelenik Odorheiu.